

מדד צהר: אבלות, שבעה וקבורה בחברה היהודית בישראל

סקר מדגם מייצג בקרב 1,330 בני 18 ואילך · אלול תשפ"ו, ספטמבר 2026

תמצית מנהלים

תוצאות סקר מדד צהר ליהדות ומסורת שנערכו על ידי ערוץ "משב": מנהגי האבלות הם מרחב יהודי משותף בישראל. גם בציבור החילוני, שלושה מכל ארבעה יושבים שבעה מלאה, שמונה מעשרה עולים לקבר.

85% ממי שטרם חוו אובדן של קרוב מדרגה ראשונה אומרים שישבו שבעה מלאה, ובקרב מי שכבר התמודדו עם אובדן כזה 82% ישבו שבעה מלאה בפועל (פער של שלוש נקודות בלבד בין הכוונה למעשה), עלייה לקבר (86%) והדלקת נר נשמה (70%) הם המנהגים הנפוצים ביותר בציבור כולו, יותר מאמירת קדיש ומהמנהגים הגופניים של השבעה.

בנוגע לקדיש. 64% מזהים נכון שהקדיש הוא שבח לאל ובקשה ששמו ומלכותו יתגדלו בעולם, ולא תפילה לעילוי נשמת הנפטר (אך 23% סבורים שזה נושאה של התפילה – ובקרב החילונים 30%). במקביל, אמירת קדיש היא המנהג היחיד מבין חמישה שנבדקו שהציבור מגדיר באופן מוחלט כ"בעיקר דתי" (77%), וגם 75% מהחילונים מגדירים אותו כך.

בסוגיית הקבורה נמצא פער עקבי בין מה שהמשיבים מבקשים לקרוביהם לבין מה שהם מבקשים לעצמם: 46% מייחסים חשיבות לקבורת קרוביהם באדמה לעומת 38% בנוגע לקבורתם הם, ו-13% מעדיפים שלא ייקברו כלל לעומת 7% בלבד כשמדובר בקרוביהם.

פרטי הסקר

הסקר נערך בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת (+18) בישראל המשתמשת באינטרנט, בסוף חודש אוגוסט 2026.

נתון	פירוט
מספר משיבים	1,330
אוכלוסיית המדגם	יהודים בני 18+ בישראל, משתמשי אינטרנט
מועד איסוף	אוגוסט 2026
טעות דגימה מרבית	±2.7% ברמת ביטחון 95%
בקרת ייצוגיות	גיל, מגדר, מידת דתיות, זיהוי פוליטי עצמי

הערה לגבי אחוזים ועיגול. כל האחוזים משוקללים ומעוגלים למספר שלם. בשל העיגול, סכומי טורים עשויים לחרוג בנקודה אחת מ-100%, וסכום של שתי קטגוריות עשוי להיות שונה בנקודה מהאחוז המצטבר המובא בטקסט. בשאלות בחירה מרובה הסכום גבוה מ-100% מעצם טיבן.

תוצאות כלליות

אובדן וישיבת שבעה

27% מהמשיבים חוו בחמש השנים האחרונות אובדן של קרוב מדרגה ראשונה, ועוד 40% אובדן של קרוב רחוק יותר או חבר; 33% לא חוו אובדן בתקופה זו. שתי שאלות ההמשך הופנו לקבוצות שונות, ולכן הן מוצגות כאן זו לצד זו: מי שחווה אובדן מדרגה ראשונה נשאל מה עשה בפועל, ומי שלא – מה בכוונתו לעשות.

ישיבו / ישובו בפועל	יושבים בכוונה	
82%	85%	שבעה מלאה
9%	5%	חלק מהימים
9%	3%	לא ישובו כלל
—	7%	לא יודעים

מנהגי אבלות

מנהג	שיעור המקיימים	
עלייה לקבר בתום השבעה ו/או השלושים	86%	
הדלקת נר נשמה בימי הזיכרון השנתיים	70%	
ישיבה על כיסאות נמוכים או על הרצפה	49%	
אמירת קדיש בימי השבעה	47%	
הימנעות מגילוח או תספורת בימי השבעה	46%	
הימנעות מגילוח או תספורת בחודש הראשון	43%	
הימנעות מרחיצה או מקלחת בימי השבעה	38%	

תפילת הקדיש: היכרות ותוכן

שליש מהציבור (34%) זוכר את נוסח הקדיש בעל פה, 23% יודעים לקרוא ולהבין את כולו, 27% מבינים את עיקרי הדברים, 8% קוראים בלי להבין ו-9% אינם מכירים את הנוסח כלל. בשאלת התוכן, 64% זיהו נכון שהקדיש הוא שבח לאל ובקשה ששמו ומלכותו יתגדלו בעולם.

מהו, לדעתך, הנושא המרכזי של הקדיש?	אחוז
שבח לאל ובקשה ששמו ומלכותו יתגדלו בעולם (התשובה התואמת)	64%
תפילה לעילוי נשמתו של הנפטר	23%
איני יודעת	9%
בקשת מחילה על חטאיו של הנפטר	2%
תיאור העולם הבא ותחיית המתים	1%

לוויה וקבורה

71% מהציבור מייחסים חשיבות לכך שטקס הלוויה והקבורה של בני משפחתם ייערך לפי המסורת היהודית (55% "חשוב מאוד", 17% "די חשוב"), לעומת 12% שלדעתם זה לא כל כך חשוב ו-17% שכלל לא. בסוגיית כיסוי הראש בלוויה, 75% מכסים את ראשם בצורה כלשהי: 25% חובשים כיפה או כיסוי ראש כל השנה, 36% חובשים לכבוד המקום בלי שיבקשו מהם, ו-14% חובשים אם מבקשים. 5% מעדיפים שלא לחבוש גם אם מבקשים ו-19% אינם חובשים אף פעם.

בניכוי אלה שלא השתתפו בלוויה ואלה שחובשים כיסוי ראש כל השנה (1,002 משיבים):

חובש ללא בקשה	חובש אם מבקשים	מעדיף שלא, גם אם מבקשים	אף פעם לא חובש	
49%	18%	7%	25%	כל הבסיס (n=1,002)
71%	13%	2%	13%	מסורתיים (n=210)
41%	20%	9%	30%	חילוניים (n=752)
67%	17%	6%	10%	גברים (n=470)
35%	19%	8%	37%	נשים (n=532)

בשאלת אופן הקבורה, המשיבים נשאלו בנפרד על קרוביהם ועל עצמם:

לגבי קרובים	לגבי עצמם	
חשוב שתהיה קבורה באדמה	46%	38%
מעדיפים קבורה באדמה, אך לא קריטי	22%	19%
לא משנה סוג הקבורה	24%	29%
מעדיפים קבורה רוויה בכוכים או במבנה	2%	2%
מעדיפים שלא תהיה קבורה כלל	7%	13%

בקרוב בעלי העדפה בלבד. רבע מהמשיבים אמרו שסוג הקבורה אינו משנה להם כלל, ולכן בדקנו גם את התפלגות ההעדפות בקרב מי שיש לו העדפה כלשהי (997 משיבים לגבי קרובים, 921 לגבי עצמם). בבסיס זה הקבורה באדמה היא ההעדפה של תשעה מכל עשרה: 89% לגבי קרובים ו-79% לגבי עצמם. הקבורה הרוויה נותרת שולית – 3% בשני המקרים.

בקרוב בעלי העדפה	לגבי קרובים (n=997)	לגבי עצמם (n=921)
חשוב שתהיה קבורה באדמה	60%	53%
מעדיפים קבורה באדמה, לא קריטי	29%	26%
מעדיפים קבורה רוויה	3%	3%
מעדיפים שלא תהיה קבורה כלל	9%	18%

מנהג דתי או מנהג ישראלי-משפחתי?

המשיבים התבקשו לסמן, לגבי חמישה מנהגים, אם הם בעיניהם בעיקר מנהג דתי, בעיקר מנהג ישראלי-משפחתי, או שני הדברים במידה שווה. התשובות מסדרות את המנהגים על ציר ברור: מהקדיש, שהוא דתי כמעט לכל הדעות, ועד ניחום אבלים, שהוא בעיני רוב הציבור מנהג ישראלי-משפחתי לא פחות מדתי.

מנהג	בעיקר דתי	שני הדברים	ישראלי-משפחתי
אמירת קדיש על קרוב משפחה	77%	20%	3%
הדלקת נר נשמה ביום השנה	47%	38%	16%
ישיבת שבעה על אדם שנפטר	44%	46%	10%
עלייה לקבר ביום השנה	37%	46%	17%
ללכת לניחום אבלים	20%	50%	30%

פילוחים ותוצאות בולטות

1. האבלות שורדת גם ללא אמונה דתית

שלושה מכל ארבעה חילונים (74%) אומרים שישבו שבעה מלאה על קרוב מדרגה ראשונה, ובפועל, בקרב החילונים שחוו אובדן כזה, 75% ישבו שבעה מלאה. 81% מהחילונים עולים לקבר ו-58% מדליקים נר נשמה.

חרדים	דתיים	מסורתיים	חילונים	סה"כ
100%	97%	97%	74%	85%
89%	93%	93%	81%	86%
86%	87%	83%	58%	70%
97%	92%	64%	22%	49%
91%	72%	53%	14%	38%

2. הקדיש: טקס דתי בעיני כולם, גם בעיני מי שאינו מאמין

אמירת קדיש היא היחידה מחמשת המנהגים שכמעט אין בה הבדל בין הקבוצות: 75% מהחילונים מגדירים אותו כמנהג דתי בעיקרו – כמעט זהה ל-75% בקרב המסורתיים ו-82% בקרב הדתיים. לשם השוואה, בניחום אבלים 41% מהחילונים רואים מנהג ישראלי-משפחתי בעיקרו לעומת 14% בקרב הדתיים. הקדיש נותר סמן דתי מובהק גם עבור מי שמקיים אותו מטעמים משפחתיים. בהכרת התוכן נפתח פער: 51% בלבד מהחילונים זיהו את נושא הקדיש, לעומת 69% מהמסורתיים, 89% מהדתיים ו-90% מהחרדים. 30% מהחילונים סברו שמדובר בתפילה לעילוי נשמת הנפטר – פרשנות שהיא, בפני עצמה, ממצא על האופן שבו הקדיש נתפס בציבור.

3. קבורה: פחות מחויבות כשמדובר בעצמי

הפער בין מה שהמשיבים מבקשים לקרוביהם לבין מה שהם מבקשים לעצמם עקבי בכל הקבוצות. 46% אומרים שחשוב להם שקרוביהם ייקברו בקבורה באדמה, אך רק 38% אומרים זאת על קבורתם הם; ובאותו כיוון, 13% מעדיפים שלא תהיה קבורה כלל בגופם לעומת 7% בלבד כשמדובר בקרוביהם. בקרב החילונים הפער חד עוד יותר: 32% לעומת 20% ו-22% מהם מעדיפים שלא ייקברו כלל. נראה שהמחויבות למסורת הקבורה מופנית כלפי המשפחה יותר מכלפי העצמי. בשאלת החשיבות של טקס לפי המסורת נמצא פער דתי: 100% מהחרדים, 92% מהדתיים ו-84% מהמסורתיים אומרים "חשוב מאוד", לעומת 24% בלבד מהחילונים, שמתוכם 31% אומרים שכלל לא חשוב להם. בחתך פוליטי, 87% מהמזדהים עם הימין אומרים "חשוב מאוד" לעומת 11% מהמזדהים עם השמאל.

4. הקבורה הרוויה כמעט אינה נבחרת – אבל גם אינה נדחית

רק 2% מהמשיבים מעדיפים קבורה רוויה בכוכים או במבנה, בין לגבי קרוביהם ובין לגבי עצמם. עם זאת, כמעט רבע (24%) אומרים שסוג הקבורה של קרוביהם אינו משנה להם כלל, ו-29% אומרים זאת על קבורתם הם. במונחי מדיניות, המשמעות היא שהתנגדות אקטיבית לקבורה רוויה מאפיינת בעיקר את הציבור הדתי – 92% מהחרדים דורשים קבורה באדמה לקרוביהם.